

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 19ης Φεβρουαρίου 2002 *

Στην υπόθεση C-256/00,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Cour d'appel de Bruxelles (Βέλγιο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Besix SA

και

Wasserreinigungsbau Alfred Kretzschmar GmbH & Co. KG (WABAG),

Planungs- und Forschungsgesellschaft Dipl. Ing. W. Kretzschmar GmbH & Co. KG (Plafog),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 5, σημείο 1, της προαναφερθείσας Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, P. Jann, F. Macken και N. Colneric, προέδρους τμήματος, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen (εισηγητή) και B. Σκουρή, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: S. Alber
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Besix SA, εκπροσωπούμενη από τον A. Delvaux, avocat,
- η Wasserreinigungsbau Alfred Kretzschmar GmbH & Co. KG (WABAG) και η Planungs- und Forschungsgesellschaft Dipl. Ing. W. Kretzschmar GmbH & Co. KG (Plafog), εκπροσωπούμενες από τον P. Hallet, avocat,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους J. L. Iglesias Buhigues και X. Lewis,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με απόφαση της 19ης Ιουνίου 2000, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Ιουνίου 2000, το Cour d'appel de Bruxelles υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως αυτής (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών).

- 2 Το ερώτημα αυτό ανέκλυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας βελγικού δικαίου Besix SA (στο εξής: Besix), με έδρα τις Βρυξέλλες (Βέλγιο), και των εταιριών γερμανικού δικαίου Wasserreinigungsbau Alfred Kretzschmar GmbH & Co. KG (στο εξής: WABAG) και Planungs- und Forschungsgesellschaft Dipl. Ing. W. Kretzschmar GmbH & Co. KG (στο εξής: Plafog), αμφοτέρων με έδρα το Kulmbach (Γερμανία), σχετικά με αποζημίωση που ζήτησε η Besix από τις WABAG και Plafog για την αποκατάσταση της ζημίας που ισχυρίζεται ότι υπέστη λόγω του ότι οι εταιρίες αυτές παρέβησαν ρήτρα αποκλειστικότητας στο πλαίσιο συμβάσεως σχετικής με τη διεκδίκηση αναθέσεως δημοσίου έργου.

Η Σύμβαση των Βρυξελλών

- 3 Οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας της Συμβάσεως των Βρυξελλών περιλαμβάνονται στον τίτλο II της εν λόγω Συμβάσεως, ο οποίος αποτελείται από τα άρθρα 2 έως 24.

- 4 Συναφώς, το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το οποίο ανήκει στο επιγραφόμενο «Γενικές διατάξεις» τμήμα 1 του τίτλου II της Συμβάσεως, προβλέπει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρούσας συμβάσεως, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους αυτού, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»

- 5 Το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το οποίο περιλαμβάνεται στο ίδιο τμήμα, έχει ως εξής:

«Τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους μπορούν να εναχθούν ενώπιον των δικαστηρίων άλλου συμβαλλόμενου κράτους μόνο σύμφωνα με τους κανόνες που περιλαμβάνονται στα τμήματα 2 έως 6 του παρόντος τίτλου.»

- 6 Έτσι, το άρθρο 5, το οποίο περιλαμβάνεται στο επιγραφόμενο «Ειδικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας» τμήμα 2 του τίτλου II της Συμβάσεως των Βρυξελλών, προβλέπει τα εξής:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους μπορεί να εναχθεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος:

- 1) ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή:

[...].

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 7 Από τη δικογραφία της κύριας δίκης προκύπτει ότι, στις 24 Ιανουαρίου 1984, η WABAG, η οποία ανήκει στον όμιλο Deutsche Babcock, και η Besix υπέγραψαν στις Βρυξέλλες συμφωνία καταρτισθείσα στη γαλλική γλώσσα, με την οποία δεσμεύθηκαν να υποβάλουν από κοινού προσφορά για τη διεκδίκηση αναθέσεως δημοσίου έργου του Ministère des Mines et de l' Energie (Υπουργείου Ορυχείων και Ενέργειας) του Καμερούν, επονομαζομένου «Υδροδότηση έντεκα αστικών κέντρων του Καμερούν» και, σε περίπτωση ευδοκμήσεως της προσφοράς τους, να εκτελέσουν από κοινού τη σύμβαση.
- 8 Βάσει της εν λόγω συμφωνίας, οι δύο εταιρίες δεσμεύθηκαν «να ενεργήσουν αποκλειστικώς μεταξύ τους και να μη συνεργαστούν με άλλους ενδεχόμενους εταίρους».
- 9 Εντούτοις, κατά το άνοιγμα των προσφορών, διαπιστώθηκε ότι η Plafog, η οποία είναι, όπως και η WABAG, μέλος του ομίλου Deutsche Babcock, είχε επίσης συμπράξει με μια φινλανδική επιχείρηση ως προς την υποβολή προσφοράς για τη διεκδίκηση της αναθέσεως του εν λόγω δημοσίου έργου.
- 10 Κατόπιν αξιολογήσεως όλων των προσφορών, αποφασίστηκε ο επιμερισμός της συμβάσεως και η ανάθεση της εκτελέσεως των διαφόρων μερών της σε διάφορες επιχειρήσεις. Ένα μέρος ανατέθηκε στην κοινοπραξία στην οποία ανήκε και η Plafog, ενώ η κοινοπραξία WABAG-Besix, η οποία κατατάχθηκε σε χαμηλότερη θέση, δεν ανέλαβε κανένα μέρος της συμβάσεως.
- 11 Η Besix, θεωρώντας ότι δεν τηρήθηκε η συμβατική ρήτρα αποκλειστικότητας και μη ανταγωνισμού, άσκησε, στις 19 Αυγούστου 1987, αγωγή αποζημιώσεως κατά των WABAG και Plafog ενώπιον του Tribunal de commerce de Bruxelles, ζητώντας αποζημίωση 80 000 000 βελγικών φράγκων (BEF).

- 12 Το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι ήταν αρμόδιο να αποφανθεί επί της αγωγής της Besix κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, λόγω του ότι, αφενός, σύμφωνα με τους κανόνες του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου του επιληφθέντος της διαφοράς δικαστηρίου, εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο της χώρας με την οποία η σύμβαση παρουσιάζει τους στενότερους δεσμούς και, αφετέρου, η επίδικη παροχή, εν προκειμένω η δέσμευση περί αποκλειστικότητας, έπρεπε να εκπληρωθεί στο Βέλγιο ως επιστέγασμα της καταρτίσεως κοινής προσφοράς.
- 13 Επειδή η αγωγή της απορρίφθηκε ως αβάσιμη, η Besix άσκησε έφεση ενώπιον του Cour d'appel de Bruxelles.
- 14 Με αντέφεση, οι WABAG και Plafog ζήτησαν να αναγνωριστεί η διεθνής δικαιοδοσία των γερμανικών δικαστηρίων και μόνο για την εκδίκαση της εν λόγω διαφοράς.
- 15 Αντιθέτως, η Besix υποστήριξε ότι η δέσμευση περί αποκλειστικότητας εκπληρώθηκε μερικώς στο Βέλγιο, εφόσον η δέσμευση περί μη ανταγωνισμού παρέσχε τη δυνατότητα καταρτίσεως κοινής προσφοράς, και ότι από το γεγονός αυτό και μόνον προέκυπτε επαρκώς η διεθνής δικαιοδοσία των βελγικών δικαστηρίων δυνάμει του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών.
- 16 Σύμφωνα με το Cour d'appel de Bruxelles, η συμβατική παροχή που αποτελεί τη βάση της αγωγής, όπως αναφέρεται στο άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, συνίσταται, εν προκειμένω, στη δέσμευση — την οποία, κατά την άποψη της Besix, παρέβησαν οι WABAG και Plafog — να ενεργήσουν αποκλειστικά από κοινού και να μη συμπράξουν με άλλους για τη διεκδίκηση της αναθέσεως του εν λόγω δημοσίου έργου.
- 17 Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της από την έκδοση της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 1976, 12/76, Tessili (Συλλογή τόμος 1976, σ. 533), πάγιας νομολογίας, κατά την οποία ο τόπος εκπληρώσεως της επίδικης παροχής πρέπει να προσδιορίζεται σύμφωνα με το δίκαιο που διέπει την παροχή αυτή με βάση τους κανόνες του

Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου του επιληφθέντος της διαφοράς δικαστηρίου, και δεδομένου ότι η σύμβαση σχετικά με τον νόμο που εφαρμόζεται στις συμβατικές υποχρεώσεις, η οποία έχει ανοιχθεί για υπογραφή στη Ρώμη τη 19η Ιουνίου 1980 (ΕΕ L 266, σ. 1), δεν τυγχάνει, εν προκειμένω, εφαρμογής — καθότι ο βελγικός νόμος περί επικυρώσεώς της περιορίζει την εφαρμογή της στις συμβάσεις που συνήφθησαν μετά την 1η Ιανουαρίου 1988 —, το βελγικό Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο ορίζει ως εφαρμοστέο στη σύμβαση δίκαιο, ελλείψει επιλογής των συμβαλλομένων μερών, όπως εν προκειμένω, το δίκαιο της χώρας με την οποία η σύμβαση παρουσιάζει τους στενότερους δεσμούς.

- 18 Αφενός μεν, η συμφωνία της 24ης Ιανουαρίου 1984 συνήφθη στις Βρυξέλλες, αφεντέρου δε, η Besix, η οποία κατείχε το μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς, θεωρήθηκε επικεφαλής της κοινοπραξίας WABAG-Besix και επικέντρωσε στις Βρυξέλλες τις ενέργειες για την κατάρτιση της κοινής προσφοράς. Συνεπώς, το βελγικό δίκαιο είναι το δίκαιο της χώρας με την οποία η σύμβαση, περιλαμβανομένης και της δεσμεύσεως περί αποκλειστικότητας την οποία προέβλεπε, παρουσίαζε τους στενότερους δεσμούς.
- 19 Επιπλέον, το Βέλγιο ήταν ο τόπος όπου οι αντισυμβαλλόμενοι είχαν πράγματι μέγιστο συμφέρον να τηρηθεί η δέσμευσή τους περί αποκλειστικότητας, εφόσον σ' αυτό το συμβαλλόμενο κράτος όφειλαν να καταρτίσουν την κοινή τους προσφορά και, γενικότερα, υπήρχε εν προκειμένω ιδιαίτερα στενός δεσμός μεταξύ της ένδικης διαφοράς και των βελγικών δικαστηρίων, λόγω του οποίου μπορούσε να τύχει εφαρμογής το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών.
- 20 Το Cour d'appel de Bruxelles διερωτάται, ωστόσο, αν αρκεί το γεγονός ότι η δέσμευση περί αποκλειστικότητας έπρεπε να τηρηθεί ιδίως στο Βέλγιο — πράγμα που στην πραγματικότητα συνέβη, καθότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της Plafog και της φινλανδικής επιχειρήσεως διεξάχθηκαν στη Γερμανία — για να αποκτήσουν διεθνή δικαιοδοσία τα βελγικά δικαστήρια. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η σαφής βούληση των μερών ήταν να μη δεσμευθεί ο αντισυμβαλλόμενός τους με άλλον εταίρο για την από κοινού υποβολή προσφοράς προκειμένου να τους ανατεθεί το εν λόγω δημόσιο έργο, ο τόπος όπου αναλήφθηκε ή εκπληρώθηκε η δέσμευση αυτή δεν έχει μεγάλη σημασία, καθότι η επίδικη παροχή αποκλειστικότητας πρέπει να εκπληρώνεται ανά τον κόσμο και οι τόποι εκπληρώσεως της εν λόγω παροχής είναι, επομένως, ιδιαιτέρως πολυάριθμοι.

- 21 Το Cour d'appel de Bruxelles, εκτιμώντας ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, για την επίλυση της διαφοράς απαιτούνταν ερμηνεία της Συμβάσεως των Βρυξελλών, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως [των Βρυξελλών] [...] την έννοια ότι ο εναγόμενος που έχει την κατοικία του σε έδαφος συμβαλλομένου κράτους μπορεί να εναχθεί, ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή όφειλε να εκπληρωθεί η παροχή, ειδικότερα όταν η παροχή αυτή, συνιστάμενη σε παράλειψη — όπως είναι, εν προκειμένω, η δέσμευση, αφενός, αποκλειστικής συνεργασίας με τον αντισυμβαλλόμενο προκειμένου να υποβληθεί από κοινού προσφορά για μια δημόσια σύμβαση και, αφετέρου, μη συνεργασίας με άλλον ενδεχόμενο εταίρο, πρέπει να εκπληρώνεται σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, δύναται ο εν λόγω εναγόμενος να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή όφειλε να εκπληρωθεί η παροχή και, στην περίπτωση αυτή, με ποιο κριτήριο πρέπει να προσδιορίζεται ο τόπος αυτός;»

- 22 Εκ προοιμίου πρέπει να υπομνησθεί ότι από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το Cour d'appel de Bruxelles διαπίστωσε, αφενός, ότι η παροχή που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την εφαρμογή του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών συνίσταται σε παράλειψη, ήτοι, εν προκειμένω, στη δέσμευση των μερών να μη δεσμευθούν με άλλους εταίρους για τη διεκδίκηση αναθέσεως δημοσίου έργου, και, αφετέρου, ότι τα συμβαλλόμενα μέρη δεν όρισαν ούτε τον τόπο εκπληρώσεως της εν λόγω συμβατικής παροχής ούτε το δικαστήριο που θα ήταν αρμόδιο να αποφανθεί επί ενδεχόμενης διαφοράς σχετικής με την παροχή αυτή ούτε, εξάλλου, το εφαρμοστέο στη σύμβαση δίκαιο. Το αιτούν δικαστήριο διευκρίνισε, επίσης, ότι, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των υπό κρίση περιστάσεων, η σαφής πρόθεση των μερών ήταν να εξασφαλίσουν την εκπλήρωση της εν λόγω παροχής ανά τον κόσμο, με αποτέλεσμα οι τόποι εκπληρώσεώς της να είναι ιδιαίτερος πολυάριθμοι.

- 23 Τα ανωτέρω στοιχεία πρέπει να ληφθούν υπόψη για την απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα.
- 24 Όπως τόνισε εξάλλου και το αιτούν δικαστήριο, συναφώς επιβάλλεται, αφενός, η διαπίστωση ότι το Δικαστήριο επανειλημμένα έκρινε ότι η αρχή της ασφαλείας δικαίου συνιστά έναν από τους σκοπούς της Συμβάσεως των Βρυξελλών (βλ. αποφάσεις της 4ης Μαρτίου 1982, 38/81, Effer, Συλλογή 1982, σ. 825, σκέψη 6, της 17ης Ιουνίου 1992, C-26/91, Handte, Συλλογή 1992, σ. I-3967, σκέψεις 11, 12, 18 και 19, της 20ής Ιανουαρίου 1994, C-129/92, Owens Bank, Συλλογή 1994, σ. I-117, σκέψη 32, της 29ης Ιουνίου 1994, C-288/92, Custom Made Commercial, Συλλογή 1994, σ. I-2913, σκέψη 18, και της 28ης Σεπτεμβρίου 1999, C-440/97, GIE Groupe Concorde κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-6307, σκέψη 23).
- 25 Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το προοίμιό της, η Σύμβαση των Βρυξελλών αποβλέπει στο να ενισχύσει στην Κοινότητα την έννομη προστασία των εγκατεστημένων σ' αυτή προσώπων, προβλέποντας ενιαίους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που να διασφαλίζουν βεβαιότητα ως προς την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων εθνικών δικαστηρίων που μπορούν να επιληφθούν συγκεκριμένης διαφοράς (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, προπαρατεθείσα απόφαση Custom Made Commercial, σκέψη 15).
- 26 Η εν λόγω αρχή της ασφάλειας δικαίου απαιτεί, μεταξύ άλλων, να ερμηνεύονται οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που αποκλίνουν από την προβλεπόμενη στο άρθρο 2 γενική αρχή της Συμβάσεως των Βρυξελλών, όπως, για παράδειγμα, οι κανόνες του άρθρου 5, σημείο 1, κατά τρόπο που να επιτρέπει στον εναγόμενο που έχει τη συνήθη ενημέρωση να προβλέπει ευλόγως ενώπιον ποιου δικαστηρίου, εκτός αυτού του κράτους της κατοικίας του, θα μπορούσε να εναχθεί (προπαρατεθείσες αποφάσεις Handte, σκέψη 18, και GIE Groupe Concorde κ.λπ., σκέψη 24).
- 27 Αφετέρου, κατά πάγια νομολογία, είναι αναγκαίο να αποφεύγεται, στο μέτρο του δυνατού, η αύξηση των αρμοδίων όσον αφορά την ίδια σύμβαση δικαστηρίων, ώστε να προλαμβάνεται ο κίνδυνος εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων και να διευκολύνεται η αναγνώριση και η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων εκτός του κρά-

τους εκδόσεώς τους (βλ. αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 1976, 14/76, De Bloos, Συλλογή τόμος 1976, σ. 553, σκέψη 9, της 15ης Ιανουαρίου 1987, 266/85, Shenavai, Συλλογή 1987, σ. 239, σκέψη 8, της 13ης Ιουλίου 1993, C-125/92, Mulox IBC, Συλλογή 1993, σ. I-4075, σκέψη 21, της 9ης Ιανουαρίου 1997, C-383/95, Rutten, Συλλογή 1997, σ. I-57, σκέψη 18, και της 5ης Οκτωβρίου 1999, C-420/97, Leathertex, Συλλογή 1999, σ. I-6747, σκέψη 31).

- 28 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση που η σχετική συμβατική παροχή εκπληρώθηκε ή πρέπει να εκπληρωθεί σε αρκετά διαφορετικά μέρη, δεν μπορεί να αναγνωρισθεί διεθνής δικαιοδοσία για την εκδίκαση της διαφοράς στα δικαστήρια κάθε συμβαλλομένου κράτους το έδαφος του οποίου αποτελεί τόπο εκπληρώσεως της παροχής.
- 29 Αντιθέτως, όπως προκύπτει από το γράμμα της ανωτέρω διατάξεως, η οποία, ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, παρέχει δικαιοδοσία στο δικαστήριο «του τόπου» όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή που αποτελεί βάση της αγωγής, πρέπει να καθορισθεί ένας μόνον τόπος εκπληρώσεως της εν λόγω παροχής.
- 30 Σύμφωνα με την έκθεση Jenard σχετικά με τη Σύμβαση των Βρυξελλών (EE C 298, σ. 29, και, συγκεκριμένα, σ. 46), οι ειδικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας, οι οποίες προβλέπονται στον τίτλο II, τμήμα 2, της εν λόγω Συμβάσεως, δικαιολογούνται, μεταξύ άλλων, από την εκτίμηση ότι υφίσταται στενός δεσμός μεταξύ της διαφοράς και του δικαστηρίου που καλείται να την εκδικάσει (βλ. απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1980, 56/79, Zelger, Συλλογή τόμος 1980/1, σ. 57, σκέψη 3).
- 31 Συγκεκριμένα, η επιλογή του κριτηρίου διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών υπαγορεύθηκε από λόγους ορθής απονομής της δικαιοσύνης και αποτελεσματικής οργανώσεως της δίκης (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Tessili, σκέψη 13, Shenavai, σκέψη 6, και Mulox IBC, σκέψη 17, καθώς και, κατ' αναλογία, όσον αφορά το άρθρο 5, σημείο 3, της εν λόγω Συμβάσεως, τις αποφάσεις της 11ης Ιανουαρίου 1990, C-220/88, Dumez France και Tracoba, Συλλογή 1990, σ. I-49, σκέψη 17, της 7ης Μαρτίου 1995, C-68/93, Shevill κ.λπ., Συλλογή 1995, σ. I-415, σκέψη 19, και της 19ης Σεπτεμβρίου 1995, C-364/93, Marinari, Συλλογή 1995, σ. I-2719, σκέψη 10), καθότι το δικαστήριο του τόπου όπου

πρέπει να εκπληρωθεί η παροχή η οποία προβλέπεται στη σύμβαση και αποτελεί τη νομική βάση της αγωγής είναι συνήθως το πλέον αρμόδιο να αποφανθεί, λόγω ιδίως της γειτνιάσεως της διαφοράς αλλά και της διευκόλυνσεως της διεξαγωγής αποδείξεων.

- 32 Συνεπώς, σε μια υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, χαρακτηριστικό της οποίας είναι οι πολυάριθμοι τόποι εκπληρώσεως της οικείας συμβατικής παροχής, πρέπει να καθορισθεί ένας και μοναδικός τόπος εκπληρώσεως, ο οποίος είναι, κατ' αρχήν, αυτός που παρουσιάζει τον στενότερο δεσμό με τη διαφορά και το αρμόδιο δικαστήριο.
- 33 Όπως ορθά ισχυρίστηκε η Επιτροπή, η εφαρμογή της πάγιας νομολογίας του Δικαστηρίου, κατά την οποία ο τόπος όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή που αποτελεί τη νομική βάση της αγωγής, υπό την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, πρέπει να καθορίζεται σύμφωνα με το δίκαιο που διέπει την επίδικη παροχή και με βάση τους κανόνες του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου του επιληφθέντος της διαφοράς δικαστηρίου (προπαρατεθείσες αποφάσεις Tessili, σκέψεις 13 και 15, Custom Made Commercial, σκέψη 26, GIE Groupe Concorde κ.λπ., σκέψη 32, και Leathertex, σκέψη 33), δεν οδηγεί στο αποτέλεσμα αυτό.
- 34 Συγκεκριμένα, όταν πρόκειται για συμβατική παροχή συνιστάμενη σε παράλειψη που πρέπει να εκπληρώνεται χωρίς κανένα γεωγραφικό περιορισμό, με την εν λόγω μέθοδο δεν αποφεύγεται η αύξηση των αρμόδιων δικαστηρίων, εφόσον όλα τα συμβαλλόμενα κράτη θεωρούνται τόπος εκπληρώσεως της παροχής. Επιπλέον, η εν λόγω μέθοδος ενέχει τον κίνδυνο να μπορεί ο ενάγων να επιλέξει τον τόπο εκπληρώσεως που θεωρεί ότι εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντά του.
- 35 Συνεπώς, η ερμηνεία αυτή δεν παρέχει τη δυνατότητα καθορισμού του δικαστηρίου που είναι το πλέον κατά τόπον αρμόδιο να επιληφθεί της διαφοράς και, επιπλέον, ενδέχεται να περιορίσει τη δυνατότητα προβλέψεως του αρμόδιου δικαστηρίου, οπότε δεν συνάδει προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου.

- 36 Εξάλλου, δεν είναι δυνατόν, σε μια περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, να ερμηνευθεί αυτόνομα ο τόπος εκπληρώσεως που προβλέπει το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, διότι άλλως θα αμφισβητούνταν η νομολογία που έχει παγωθεί από την έκδοση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Tessili, η οποία υπενθυμίστηκε στη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως και επιβεβαιώθηκε πρόσφατα από το Δικαστήριο με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις GIE Groupe Concorde κ.λπ. και Leathertex.
- 37 Επομένως, σε αντίθεση προς ό,τι σκοπεύει να ακολουθήσει το αιτούν δικαστήριο, αφενός, δεν είναι δυνατός ο καθορισμός του τόπου εκπληρώσεως της επίδικης στην κύρια δίκη παροχής βάσει πραγματικών εκτιμήσεων, ήτοι βάσει συγκεκριμένων περιστάσεων της υποθέσεως που μπορούν να δικαιολογήσουν τον ιδιαίτερα στενό δεσμό της διαφοράς με κάποιο συμβαλλόμενο κράτος.
- 38 Αφετέρου, είναι αληθές ότι επί συμβάσεων εργασίας το Δικαστήριο έχει κρίνει, κατ' αρχάς, ότι ο τόπος εκπληρώσεως της παροχής πρέπει να προσδιορίζεται όχι εν αναφορά προς την εθνική νομοθεσία που εφαρμόζεται σύμφωνα με τους κανόνες του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου του επιληφθέντος της διαφοράς δικαστηρίου, αλλά, αντιθέτως, βάσει ομοιομόρφων κριτηρίων που στο Δικαστήριο εναπόκειται να τα καθορίσει με βάση το σύστημα και τους σκοπούς της Συμβάσεως των Βρυξελλών (προπαρατεθείσα απόφαση Mulox IBC, σκέψη 16), ακολούθως, ότι τα κριτήρια αυτά οδηγούν στο να γίνεται δεκτός ο τόπος όπου ο εργαζόμενος ασκεί πράγματι τις συμφωνηθείσες με τον εργοδότη του δραστηριότητες (προπαρατεθείσα απόφαση Mulox IBC, σκέψη 20) και, τέλος, ότι, στην περίπτωση που ο μισθωτός ασκεί τις δραστηριότητές του σε περισσότερα του ενός συμβαλλόμενα κράτη, ο τόπος όπου η χαρακτηρίζουσα τη σύμβαση παροχή εκπληρώθηκε ή πρέπει να εκπληρωθεί, υπό την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, είναι εκείνος στον οποίο ή από τον οποίο ο ενδιαφερόμενος εκτελεί κατά κύριο λόγο τις υποχρεώσεις του έναντι του εργοδότη του (προπαρατεθείσα απόφαση Mulox IBC, σκέψη 26) ή εκείνος στον οποίο ο εργαζόμενος έχει εγκαταστήσει το πραγματικό κέντρο των επαγγελματικών του δραστηριοτήτων (προπαρατεθείσα απόφαση Rutten, σκέψη 26).
- 39 Εντούτοις, σε αντίθεση προς την άποψη που προέβαλε επικουρικώς η Besix, η υπομνησθείσα στην προηγούμενη σκέψη νομολογία του Δικαστηρίου δεν μπορεί, εν προκειμένω, να τύχει αναλογικής εφαρμογής.

- 40 Συγκεκριμένα, όπως επανειλημμένα έκρινε το Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις *Shenavai*, σκέψη 17, *GIE Groupe Concorde* κ.λπ., σκέψη 19 και *Leathertex*, σκέψη 36), όταν οι συμβάσεις εργασίας δεν παρουσιάζουν ιδιομορφίες, δεν είναι ούτε αναγκαίο ούτε ενδεδειγμένο να προσδιορίζεται η παροχή που χαρακτηρίζει τη σύμβαση και να επικεντρώνεται η δικαιοδοσία στον τόπο εκπληρώσεώς της, βάσει του κριτηρίου του τόπου εκπληρώσεως της παροχής, για τις διαφορές που αφορούν όλες τις συμβατικές παροχές.
- 41 Ούτε η λύση που συνίσταται στην επιλογή, ως τόπου εκπληρώσεως, του τόπου όπου σημειώθηκε παράβαση της επίδικης υποχρέωσης μπορεί να γίνει δεκτή, για τον λόγο ότι συνεπάγεται, παράλληλα, μεταστροφή της νομολογίας σε σχέση με την προπαρατεθείσα απόφαση *Tessili*, καθότι θα καθιέρωνε την αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας του τόπου εκπληρώσεως, χωρίς να λαμβάνει υπόψη το εφαρμοστέο στη σχετική παροχή δίκαιο, όπως επιβάλλουν οι κανόνες του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου του επιληφθέντος της διαφοράς δικαστηρίου. Περαιτέρω, με τη λύση αυτή δεν αποφεύγεται η αύξηση των αρμόδιων δικαστηρίων σε περίπτωση που σημειωθεί παράβαση της εν λόγω ρήτρας σε περισσότερα του ενός συμβαλλόμενα κράτη.
- 42 Τέλος, η Επιτροπή πρότεινε την κατ' αναλογία εφαρμογή της λύσεως που προέκρινε το Δικαστήριο με τη σκέψη 19 της προπαρατεθείσας αποφάσεως *Shenavai*, οπότε καθοριστικός για την εφαρμογή του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, σε μια υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, δεν είναι ο τόπος εκπληρώσεως της δεσμεύσεως περί μη ανταγωνισμού, αλλά ο τόπος εκπληρώσεως της θετικής παροχής, σε σχέση με την οποία η εν λόγω δέσμευση έχει παρεπόμενο χαρακτήρα, καθόσον εγγυάται την προσήκουσα εκπλήρωσή της.
- 43 Η *Besix* πρότεινε μια παραλλαγή της λύσεως αυτής, ήτοι η επίδικη στην κύρια δίκη συνιστάμενη σε παράλειψη παροχή να θεωρηθεί ως επιστέγασμα της παροχής που απορρέει από τη συμφωνία που οι *Besix* και *WABAG* συνήψαν στις 24 Ιανουαρίου 1984, δηλαδή της από κοινού, αφενός, υποβολής προσφοράς για τη διεκδίκηση αναθέσεως του εν λόγω δημοσίου έργου και, αφετέρου, εκτελέσεως των σχετικών έργων, οπότε, εν προκειμένω, πρέπει να καθοριστεί ο τόπος εκπληρώσεως της τελευταίας αυτής παροχής.

- 44 Επιβάλλεται, ωστόσο, η διαπίστωση ότι μια τέτοια ερμηνεία δύσκολα συμβαδίζει με το γράμμα του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, η οποία, κατόπιν της τροποποίησής της, όσον αφορά ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις, με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, ορίζει ως κριτήριο διεθνούς δικαιοδοσίας τον τόπο εκπληρώσεως της «παροχής [η οποία αποτελεί τη νομική βάση της αγωγής]». Η εν λόγω ερμηνεία δεν συνάδει, εξάλλου, προς τη σχετική με τη διάταξη αυτή νομολογία του Δικαστηρίου, ως είχε πριν τροποποιηθεί, κατά την οποία για τη διεθνή δικαιοδοσία που καθορίζεται βάσει του εν λόγω άρθρου 5, σημείο 1, λαμβάνεται υπόψη ο τόπος εκπληρώσεως της παροχής που απορρέει από τη σύμβαση και η μη εκπλήρωση της οποίας προβάλλεται για να στηρίξει την αγωγή (προπαρατεθείσα απόφαση De Bloos, σκέψεις 14 και 15).
- 45 Όπως απορρέει από τη σκέψη 16 της παρούσας αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο διαπίστωσε ότι η υπόθεση της κύριας δίχης αφορά μόνον την παροχή αποκλειστικότητας και μη ανταγωνισμού, καθότι η αγωγή της Besix είχε ως μοναδικό αντικείμενο να επιτύχει την αποκατάσταση της ζημίας που αυτή ισχυρίζεται ότι υπέστη λόγω της μη εκπληρώσεως της παροχής αυτής εκ μέρους των WABAG και Plafog. Ως εκ τούτου, το προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Cour d'appel de Bruxelles αφορά αποκλειστικά τον καθορισμό του τόπου εκπληρώσεως της συνισταμένης σε παράλειψη παροχής. Αντιθέτως, η προσέγγιση που προτείνουν η Besix και η Επιτροπή προϋποθέτει τον καθορισμό της σχετικής συνισταμένης σε πράξη παροχής.
- 46 Εξάλλου, κατά τη νομολογία, ενόψει της κατανομής αρμοδιοτήτων στα πλαίσια της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως που προβλέπει το Πρωτόκολλο της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο της Συμβάσεως των Βρυξελλών, στο μεν εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να αποφανθεί επί των ερωτημάτων σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά, στο δε Δικαστήριο να ερμηνεύσει την εν λόγω Σύμβαση λαμβάνοντας υπόψη τις διαπιστώσεις του εθνικού δικαστηρίου (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, την προπαρατεθείσα απόφαση Leathertex, σκέψη 21).
- 47 Επιπλέον, σε αντίθεση προς την υπόθεση της κύριας δίχης, η διαφορά που οδήγησε στην προπαρατεθείσα απόφαση Shenavai αφορούσε δύο διαφορετικές παροχές.

- 48 Κατόπιν των προεκτεθέντων, φαίνεται ότι το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών δεν τυγχάνει εφαρμογής σε υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, στην οποία δεν είναι δυνατός ο καθορισμός του δικαστηρίου που παρουσιάζει τον στενότερο δεσμό με τη διαφορά, με αποτέλεσμα η διεθνής δικαιοδοσία να καθορίζεται ανάλογα με τον πραγματικό τόπο εκπλήρωσης της ουσιάς, κατά το εθνικό δικαστήριο, παροχής.
- 49 Μια συνιστάμενη σε παράλειψη παροχή η οποία, όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, συνίσταται στη δέσμευση περί αποκλειστικότητας με τον αντισυμβαλλόμενο καθώς και στην απαγόρευση προς τα μέρη να δεσμευθούν με άλλον εταίρο για την από κοινού υποβολή προσφοράς με σκοπό τη διεκδίκηση αναθέσεως δημοσίου έργου και που, ανάλογα με τη βούληση των μερών, πρέπει να εκπληρώνεται χωρίς κανένα γεωγραφικό περιορισμό και, ως εκ τούτου, να τηρείται ανά τον κόσμο — ιδίως δε σε κάθε συμβαλλόμενο κράτος — δεν μπορεί, από τη φύση της, να συνδεθεί ούτε με συγκεκριμένο τόπο ούτε με κάποιο δικαστήριο που θα ήταν ειδικώς αρμόδιο να επιληφθεί της σχετικής με την εν λόγω παροχή διαφοράς. Συγκεκριμένα, μια τέτοια δέσμευση, η οποία συνίσταται σε παράλειψη προς ενέργεια χωρίς γεωγραφικό περιορισμό, δεν μπορεί εξ ορισμού να θεωρηθεί ότι συνδέεται στενότερα με κάποιο δικαστήριο έναντι κάποιου άλλου.
- 50 Υπό τις συνθήκες αυτές, σε μια τέτοια περίπτωση, η διεθνής δικαιοδοσία μπορεί να καθοριστεί μόνο σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, πράγμα που διασφαλίζει ασφαλές και αξιόπιστο κριτήριο (απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 1989, 32/88, Six Constructions, Συλλογή 1989, σ. 341, σκέψη 20).
- 51 Η λύση αυτή είναι, εξάλλου, σύμφωνη με το σύστημα της Συμβάσεως των Βρυξελλών και με τη ratio του άρθρου της 5, σημείο 1.
- 52 Συγκεκριμένα, το σύστημα διεθνούς δικαιοδοσίας που καθιερώνεται από τον τίτλο II της Συμβάσεως των Βρυξελλών στηρίζεται στον βασικό κανόνα του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως, κατά τον οποίο τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία

τους στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους αυτού, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια των διαδίκων. Ο χαρακτήρας γενικής αρχής που έχει ο πιο πάνω κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας, κανόνας που αποτελεί έκφραση του ρητού *actor sequitur forum rei*, εξηγείται από το γεγονός ότι ο κανόνας αυτός καθιστά δυνατό στον εναγόμενο να αμυνθεί, κατ' αρχήν, ευκολότερα (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 13ης Ιουλίου 2000, C-412/98, Group Josi, Συλλογή 2000, σ. I-5925, σκέψεις 34 και 35).

- 53 Μόνον κατά παρέκκλιση από τη θεμελιώδη αυτή αρχή προβλέπει η Σύμβαση των Βρυξελλών, στο άρθρο της 3, πρώτο εδάφιο, μεταξύ άλλων, κανόνες ειδικής δικαιοδοσίας, όπως οι προβλεπόμενοι στο άρθρο 5, σημείο 1, η επιλογή των οποίων εξαρτάται από τον ενάγοντα.
- 54 Πάντως, κατά πάγια νομολογία, η ανωτέρω επιλογή δεν μπορεί να οδηγήσει σε ερμηνεία που βαίνει πέραν των περιπτώσεων που ρητώς προβλέπει η Σύμβαση των Βρυξελλών, διότι άλλως θα καταστούσε κενή περιεχομένου τη γενική αρχή που καθιερώνει το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως και, ενδεχομένως, θα κατέληγε να παρέχει στον ενάγοντα τη δυνατότητα να επιλέξει ένα δικαστήριο που ο κατοικών στο έδαφος ενός συμβαλλόμενου κράτους εναγόμενος δεν θα είχε τη δυνατότητα να προβλέψει (βλ., ιδίως, την προπαρατεθείσα απόφαση Group Josi, σκέψεις 49 και 50, καθώς και τις εκεί μνημονευόμενες παραπομπές).
- 55 Ενόψει του συνόλου των προεκτεθέντων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο ειδικός, ως προς ζητήματα εκ συμβάσεως, κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπει το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών δεν τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωση που, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο τόπος εκπληρώσεως της παροχής που αποτελεί τη νομική βάση της αγωγής δεν μπορεί να καθοριστεί, λόγω του ότι η επίδικη συμβατική παροχή συνίσταται σε δέσμευση περί παραλείψεως χωρίς κανένα γεωγραφικό περιορισμό και, επομένως, χαρακτηρίζεται από πολλαπλότητα τόπων όπου εκπληρώθηκε ή έπρεπε να εκπληρωθεί: σε μια τέτοια περίπτωση, η διεθνής δικαιοδοσία μπορεί να καθοριστεί μόνον κατ' εφαρμογή του γενικού κριτηρίου δικαιοδοσίας που προβλέπει το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω Συμβάσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 56 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, που κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με απόφαση της 19ης Ιουνίου 2000 το Cour d'appel de Bruxelles, αποφαινεται:

Ο ειδικός, ως προς ζητήματα εκ συμβάσεων, κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπει το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την

προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, δεν τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωση που, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο τόπος εκπληρώσεως της παροχής που αποτελεί τη νομική βάση της αγωγής δεν μπορεί να καθοριστεί, λόγω του ότι η επίδικη συμβατική παροχή συνίσταται σε δέσμευση περί παραλείψεως χωρίς κανένα γεωγραφικό περιορισμό και, επομένως, χαρακτηρίζεται από πολλαπλότητα τόπων όπου εκπληρώθηκε ή έπρεπε να εκπληρωθεί σε μια τέτοια περίπτωση, η διεθνής δικαιοδοσία μπορεί να καθοριστεί μόνον κατ' εφαρμογή του γενικού κριτηρίου δικαιοδοσίας που προβλέπει το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω Συμβάσεως.

Rodríguez Iglesias	Jann	Macken
Colneric	La Pergola	Puissochet
Wathelet	Schintgen	Σκουρής

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 19 Φεβρουαρίου 2002.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias